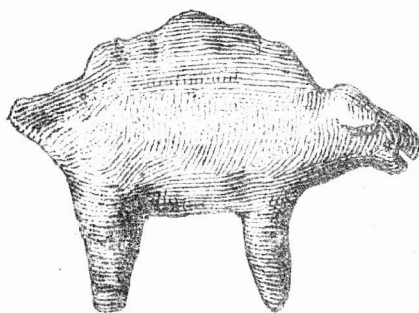

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
pobočka v Brně

přehled
výzkumů
1959

BRNO 1960

PD 1520/1959 (1960.)

23243/60

P ř e h l e d v ý z k u m ů 1959

- Vydává: Archeologický ústav ČSAV, pobočka v Brně,
Stalinovy sady 19/23.
- Odpovědný redaktor: dr. Josef Poulík.
- Výkonný redaktor: dr. Jiří Říhovský.
- Redaktor: dr. Anna Medunová.
- Překlady: prom. hist. R. Tichý a E. Tichá.
- Kresby: Jaroslav Jaša.
- Na titulní stránce: Hliněná figurka z pohanského obětiště
v Mikulčicích.
- Vydáno jako rukopis - 300 kusů - neprodejná.

Zachraňovací výzkum na sídlišti z doby římské v Hrádku.

Jaroslav Tejral

Sídliště v trati "U statku" na katastru obce Hrádek, okr. Znojmo, leží na nízké vyvýšenině jihozápadně obce, těsně nad zavodňovacím kanálem Krhovice - Hevlín asi 500 m severně od toku řeky Dyje. O římských nálezích z okolí Hrádku se zmiňuje již E. Beninger /1/ avšak dnes lze jen ztěžím rozhodnout, zda je naleziště, které Beninger uvádí /Schulturnplatz/, v nějaké bližší souvislosti se sídlištem v poloze "U statku". Ze starších nálezů z Hrádku, jež však postrádají určitějších nálezových okolností, stojí za zmínku trojdílný kostěný hřeben, zdobený koncentrickými kroužky, který již bezpečně pochází z uvedené lokality /2/.

Loňského roku na podzim zasáhl zde bagr při hloubení křechtů kulturní vrstvu a několik sídlištních objektů z doby římské. Pracovníci brněnské pobočky AUČSAV provedli na ohroženém místě zachraňovací akci, která přinesla určitý počet střepového materiálu z většího sídlištního objektu a povrchových sběrů. Objekt, který se rýsoval ve stěně průkopu, měřil asi 4 m a mísovité se zahluboval do sprašové návěže, kryjící štěrkové podloží vyvýšeniny. Výplň tvořila tmavá popelovitá hlína, promíšená zvířecími kostmi, uhlíky a zlomky mazanice. Dno neslo známky vypálení a dusání.

Z objektu jsou důležité dva téměř celé keramické tvary, z nichž je chronologicky nejprůkaznější miniaturní miska na nožce. Tato nádobka, k níž lze uvést více analogií z moravských nalezišť, náleží k variantám, jejichž dutá nožka je vytvořena samostatně a nasazena jako zvláštní část ke konickému spodku misky. Na základě většího počtu sídlištních i hrobových celků, lze uvedenou formu, vyznačující se splnutím jednotlivých tektonických článků, okraje, hrdla a spodku, v jednoduše ostře profilovaný tvar, datovat nejdříve ke sklonku 2. století. Současně byla nalezena široká nečleněná mísa, jejíž povrch je lešten tuhým a zdoben několika horizontálními řadami klínovitých vrypů. Spodní část nese obvodovou klikatku, provedenou stejnou technikou. Z celku vyniká ještě zlomek výrazně profilované provinciální nádoby, vyrobené na hrnčířském kruhu z jemně plavené hlíny, vypálené do červena. Povrch nádoby byl pokryt poměrně silnou vrstvičkou světle červeného firnisu a zpestřen tmavočerveným mramorováním. S výzdobou tohoto druhu se setkáváme v provinciích, zejména porýnských, velmi často. Největší oblibě se zmíněný výzdobný prvek těšil v 1. a 2. století n.l. /3/.

Ostatní střepový materiál nevybočuje nikterak z rámce typické sídlištní keramiky, jak ji známe z většiny nalezišť na Moravě, a lze jej zhruba datovat k závěru druhého a do třetího století.

P o z n á m k y :

- 1) E. Beninger - H. Freising, Die germanischen Bodenfunde in Mähren, 1933, 26, lok. 38.
- 2) Uloženo v Moravském museu, inv. č. 72650.
- 3) E. Bónis, Die kaiserzeitliche Keramik in Pannonien I. Die Materialien der frühen Kaiserzeit, Diss. Pann. II, 20, 1942, 41.

Rettungsgrabung auf einer kaiserzeitlichen Siedlung in Hrádek. In der Flur "U statku" im Kataster der Gemeinde Hrádek führten Angestellte des Archäologischen Instituts, Zweigstelle Brno eine Rettungsgrabung durch, die zwei fast ganze keramische Formen aus dem Ende des 2. Jahrh. erbrachte.

Als chronologisch bestes Beweismaterial ist ein Miniaturfussschüsselchen. Dieses Gefässchen, zu welchem man mehrere Analogien von mährischen Fundorten anführen kann, gehört den Varianten an, deren hohler Fuss selbständig gebildet und als separater Teil auf den konischen Boden der Schüssel aufgesetzt wurde. Auf Grund der grösseren Anzahl von Siedlungs- sowie Grabeinheiten, kann man die angeführte Form, die sich durch Zusammenschmelzen der einzelnen tektonischen Glieder wie Rand, Hals und Unterteil in eine einheitliche scharf profilierte Form, kennzeichnet, ungefähr in das Ende des 2. Jahrh. datieren. Gleichzeitig wurde eine breite ungliederte Schüssel gefunden, deren Oberfläche mit Graphit geglättet und mit einigen horizontalen Reihen keilförmigen Ritze verziert ist. Der untere Teil trägt ein umlaufendes Zick-Zack, durchgeführt in derselben Technik. Aus diesem Komplex ist noch besonders das Bruchstück eines markant profilierten provinzialen Gefässes erwähnenswert, das aus feingeschlemmtem Ton auf der Töpferscheibe erzeugt und rot ausgebrannt ist. Oberfläche des Gefässes war mit einer verhältnismässig starken hellroten Firnisschichte überzogen und mit dunkelroter marmorierender Bemalung verziert. Diese Art der Verzierung finden wir sehr oft in den Provinzen, besonders im Rheingebiet. Das angeführte Verzierungselement erfreute sich grösster Beliebtheit im 1. und 2. Jahrh. u. Ztr. (3).

Das weitere Scherbenmaterial weicht nicht vom Rahmen der typischen Siedlungskeramik, wie sie uns von den meisten Fundorten in Mähren bekannt ist und kann ungefähr in die Wende des 2. und 3. Jahrh. datiert werden.